

Oulun käräjäoikeuden laamanni

Vastaajan tuomitseminen tekohetkellä säädettyä ankarampaan rangaistukseen

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota Oulun käräjäoikeuden 21.9.2022 asiassa dnro R 18/2959 antamaan tuomioon nro 22/136612.

Käräjäoikeus oli asiassa tuominut yhdelle vastaajista ehdollisen vankeusrangaistuksen oheisseuraamuksena 120 tuntia yhdyskuntapalvelua. Vastaajan syyksi luettujen tekojen tekohetkellä voimassa olleen lain mukaan voitiin ehdollisen vankeuden ohessa tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

TUOMION PURKU

Koska vastaajalle tuomittu yhdyskuntapalvelu oli Rikosseuraamuslaitokselta saadun tiedon mukaan jo täytäntöön pantavana, kun käräjäoikeuden tuomio oikeuskanslerinvirastossa tarkastettiin, hain haitallisten täytäntöönpanoseuraamusten ehkäisemiseksi poikkeuksellisesti käräjäoikeuden tuomion purkua korkeimmalta oikeudelta jo ennen selvityksen saamista asiasta käräjäoikeudelta.

Korkein oikeus on 21.4.2023 antamallaan päätöksellä (nro 616, dnro H2023/31) purkanut käräjäoikeuden tuomion kysymyksessä olevalle vastaajalle ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa tuomitun yhdyskuntapalvelun osalta ja oikaissut tuomiota siten, että vastaaja on tuomittu käräjäoikeuden hänelle tuomitseman ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa 90 tunniksi yhdyskuntapalveluun.

SELVITYS

Oulun käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut käräjätuomari on 3.5.2023 antanut häneltä pyytämäni selvityksen.

RATKAISU

Arviointi

Rikoslain 3 luvun 2 §:n mukaan rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin, ellei tuomittaessa voimassa olevan lain soveltaminen johda lievempään lopputulokseen.

Perustuslain 8 §:n mukaan rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.

Rikoslain 6 luvun 10 §:ssä säädetään ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksista. Oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäismäärää on korotettu 120 tuntiin 1.1.2020 voimaan tulleella rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin muutoksella (272/2019). Aiemmin voimassa olleen säännöksen (515/2003) nojalla ehdollisen vankeuden ohessa voitiin tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Käräjätuomari on tuominnut vastaajalle tuomitsemishetkellä voimassa olleen rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin mukaisesti ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa yhdyskuntapalvelua 120 tuntia, vaikka syyksi luettujen rikosten tekohetkellä voimassa olleen saman lainkohdan mukaan ehdollisen vankeuden ohessa voitiin tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua. Koska tuomitsemishetken laki on johtanut vastaajan kannalta ankarampaan lopputulokseen kuin rikoksen tekohetkellä voimassa ollut laki, ei sitä korkeimman oikeuden päätöksessään toteamin tavoin olisi saanut soveltaa.

Selvityksessään kärjätuomari on myöntänyt, että tuomioon on tullut epähuomiossa virhe ehdollisen vankeusrangaistuksen oheisseuraamuksen määräämisessä. Selvityksen mukaan virheen tapahtumiseen on todennäköisesti vaikuttanut ratkaistavana olleen asian laatu ja laajuus. Kyse on ollut laajasta talousrikoskokonaisuudesta, minkä lisäksi kärjätuomarilla on kertomansa mukaan ollut virheen sisältänyttä tuomiota kirjoittaessaan valmisteltavanaan myös toinen laaja ja monitahoinen rikosasia.

Kärjätuomarin asiassa tekemä virhe on sijoittunut tuomarin tehtävän ydinalueelle ja koskenut sinällään yksiselitteisen sääntelyn soveltamista. Virhe merkitsee lakiin perustumattoman rangaistuksen tuomitsemista vastaajalle ja asettaa hänet perusteetta eri asemaan kuin muut tuomioistuimissa tuomittavat henkilöt. Virhe on kerrotun vuoksi omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Yhdyskuntapalvelun tuomitsemisessa tapahtunut virhe on lähtökohtaisesti vakava myös siitä syystä, että yhdyskuntapalvelu on henkilökohtaista vapautta rajoittava rangaistus. Siihen tuomittu joutuu rajoittamaan omaa vapaa-aikaansa ja osallistumaan palvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin uhalla, että tuomioistuin voi syyttäjän vaatimuksesta muuntaa yhdyskuntapalvelun suorittamatta olevan osan valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Kärjätuomari oli tuominnut vastaajalle yhdyskuntapalvelua 30 tuntia yli laissa sallitun enimmäismäärän.

Virhe on tullut korjatuksi, kun korkein oikeus on hakemuksestani purkanut kärjääoikeuden antaman tuomion vastaajalle määrätyn yhdyskuntapalvelun osalta ja oikaissut tuomiota. Virheestä ei näin ollen aiheutunut asiassa haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia. Olen tutkinut kärjätuomarin menettelyä laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Oulun kärjääoikeuden kärjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajalle ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa yhdyskuntapalvelua 120 tuntia, vaikka rikoksen tekoheikellä voimassa olleen rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin (515/2003) mukaan ehdollisen vankeuden ohessa voidaan tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomarille huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystä.

Pyydän saattamaan ratkaisuni käräjätuomarin tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi Rovaniemen hovioikeudelle.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Leo Lahtinen